

DE BRUG

EEN ALTERNATIEF ASIELMODEL VOOR MORGEN

maart 2024

BOUWSTENEN

GRONDOORZAKEN	1
ASIEL- EN OPVANGSYSTEMEN IN HERKOMSTREGIO'S	3
VEILIGE EN LEGALE TOEGANGSWEGEN TOT EUROPA	5
BESCHERMING AAN EUROPESE BUITENGRENZEN	7
REDDINGSOPERATIES OP DE MIDDELLANDSE ZEE	8
EVENWICHTIGE VERDELING BINNEN EUROPA	9
EENGEMAAKT EUROPEES BESCHERMINGSSTATUUT	11
DUURZAME TERUGKEER EN TRANSPARANTE AKKOORDEN	13

INLEIDING

In een tijdperk waarin de discussie over migratie intenser wordt, staat Europa op een cruciaal kruispunt. Het huidige asielbeleid heeft zijn limieten bereikt, en met het nieuw Europees Migratiepact op de agenda is er dringend behoefte aan een vernieuwde benadering. Asielmigratie is een mondiale realiteit die moet worden benaderd via internationale samenwerking. In een situatie waarin landen met elkaar wedijveren om verantwoordelijkheid te ontlopen, verliezen we de controle. Het optrekken van muren is geen oplossing; wat we nodig hebben zijn bruggen. Bruggen verbinden mensen en samenlevingen en kunnen leiden tot meer begrip en welvaart. Om deze bruggen te bouwen, is samenwerking en solidariteit tussen alle betrokken partijen essentieel.

Dit model volgt de reis van personen die bescherming zoeken in Europa en grijpt in op elke stap van hun reis, vanuit het principe van internationale samenwerking. Het begint met het aanpakken van de dieperliggende oorzaken van gedwongen migratie en ondersteunt de landen waar mensen op de vlucht bescherming zoeken. Het model voorziet ook in een systeem van hervestiging dat de druk op deze landen verlicht en het businessmodel van mensensmokkelaars ondermijnt. Binnen de Europese Unie streeft het model naar toegankelijke en kwalitatieve asielprocedures en implementeert het slimme interne solidariteitsmaatregelen tussen de lidstaten.

Deze aanpak biedt meerdere voordelen: het verbetert het wereldwijde beschermingssysteem voor mensen op de vlucht, vermindert het aantal doden, beperkt mensensmokkel en voorkomt chaos aan de grenzen van de EU. Het maakt ook heen-en-weer reizen tussen Europa en de regio van herkomst realistischer, wat bijdraagt aan een menselijker asielbeleid. Dit beleid is gebaseerd op het onderzoek van de Migration Law Research Group van de Universiteit Gent en streeft naar een Europa dat zijn mondiale verantwoordelijkheid serieus neemt, bescherming biedt aan hen die het nodig hebben en een wereld bevordert waarin migratie niet langer wordt gedreven door wanhoop, maar door hoop en mogelijkheden.

1. GRONDOORZAKEN

"Als we vrede willen, dan moeten we werken voor gerechtigheid. Dat betekent niet alleen het bouwen van een betere wereld voor onszelf, maar ook voor anderen." – Desmond Tutu

Mensen verlaten niet zomaar hun thuis en familie. Gedwongen migratie kent diverse oorzaken, waarbij Europees beleid vaak een rol speelt. Denk hierbij aan handelsakkoorden die lokale economieën verstoren, wapenexport die bijdraagt aan regionale instabiliteit, en ontoereikende acties tegen klimaatopwarming waardoor steeds meer gebieden onleefbaar worden.

Door nauwe samenwerking met partnerlanden en internationale organisaties kan Europa een doelgerichte strategie implementeren die gericht is op duurzame ontwikkeling, vrede en veiligheid. Dit zal uiteindelijk leiden tot een aanzienlijke vermindering van de druk van gedwongen migratie en ervoor zorgen dat vrijwillige terugkeer vaker een realistische en duurzame optie wordt.

AANBEVELINGEN

Actieve inzet voor vrede-diplomatie en conflictpreventie.

Ontwikkelingssamenwerking met voldoende middelen ter ondersteuning van duurzame ontwikkeling.

Een fiscaal beleid dat multinationals verplicht eerlijke belastingen te betalen in de landen waar ze actief zijn, evenals eerlijke handelsakkoorden en zorgplicht voor bedrijven in hun hele waardeketen.

Een ambitieus klimaatbeleid dat de uitstoot beperkt en andere landen ondersteunt bij het aanpassen aan klimaatopwarming, inclusief een rechtvaardige bijdrage aan internationale klimaatfinanciering.

2. ASIEL- EN OPVANGSYSTEMEN IN HERKOMSTREGIO'S

Veiligheid en welzijn kunnen niet los van elkaar worden gezien. Een veilige haven bieden aan degenen die vluchten voor oorlog en vervolging is niet alleen een daad van solidariteit, maar een verplichting van ons allemaal. - Kofi Annan

Zeven op de tien mensen die vluchten voor conflict of vervolging, blijven binnen hun eigen regio. Zo vindt 77% van de Syrische vluchtelingen onderdak in een van de buurlanden van Syrië. Samenwerking en solidariteit met de landen in deze regio's zijn dus meer dan ooit nodig. De meerderheid van de vluchtelingen verblijft langer dan vijf jaar in het opvangland. Het is cruciaal dat zij direct toegang hebben tot kwalitatieve asielprocedures en opvang. Hoewel politici vaak spreken over het belang van opvang in de eigen regio, blijft deze boodschap hol zonder concrete steun aan deze regio's. Organisaties zoals UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de VN, en lokale maatschappelijke organisaties kampen met een tekort aan fondsen, wat leidt tot noodgedwongen bezuinigingen op essentiële hulpverlening.

Bescherming omvat meer dan enkel een tent of dak boven het hoofd. In de eerste plaats is er nood aan toegang tot legaal verblijf en bescherming tegen deportaties. Maar ook toegang tot juridische bijstand, onderwijs, de legale arbeidsmarkt en gezondheidszorg zijn van groot belang. Onderzoek toont aan dat dergelijke ondersteuning aan vluchtelingen in hun eerste land van aankomst invloed heeft op het aantal mensen dat vervolgens verder migreert naar Europa.¹

Een vastberaden en doeltreffende inzet van de Europese Unie voor hervestiging fungeert als een sterke motivatie voor landen in de regio om te investeren in beschermingsmaatregelen. Dit illustreert opnieuw het principe van internationale solidariteit. Door de regio's van herkomst te ondersteunen bij het ontwikkelen van goede beschermings- en opvangfaciliteiten, kunnen we ook een grotere inzet verwachten van de landen in nabijgelegen gebieden.

AANBEVELINGEN

Sterke akkoorden die een brug slaan met eerste landen van asiel en andere landen die vluchtelingen opvangen. Bij het afsluiten van deze akkoorden moet 'bescherming-voor-bescherming' centraal staan. Dit betekent dat deze landen een kwalitatief beschermingssysteem uitwerken met financiële steun vanuit de Europese Unie, in ruil voor Europese solidariteit in de vorm van hervestiging en andere veilige en legale toegangswegen voor mensen op de vlucht. De vooruitgang op deze doelstelling wordt nauwlettend gemonitord via effectieve kwaliteitscontroles.

Innovatieve financiering van programma's en projecten die de levensomstandigheden van vluchtelingen bevorderen. Deze financiering wordt niet alleen verstrekt aan grote organisaties zoals UNHCR, maar ook aan organisaties die worden geleid door vluchtelingen zelf.

Actieve diplomatie voor vluchtelingen, waardoor Europa een internationale leider wordt in het verbeteren van bescherming in regio's waar veel vluchtelingen zijn. Dit gebeurt door te investeren in de capaciteit en kennis van diensten in België en gebieden waar veel vluchtelingen verblijven.

Bij ernstige schendingen zoals pushbacks en deportaties treedt de overheid op, waarbij systematische schendingen kunnen leiden tot sancties.

3. VEILIGE EN LEGALE TOEGANGSWEGEN TOT EUROPA

Migratie is een krachtige motor voor ontwikkeling, op voorwaarde dat het gebeurt in een veilig, ordelijke en regelmatige manier. - António Guterres

Het ontwikkelen van veilige en legale migratieroutes vormt een essentieel onderdeel van een gecontroleerd en georganiseerd migratiebeleid. Centraal staat hierbij hervestiging, wat toegang tot bescherming biedt en bijdraagt aan solidariteit en samenwerking met landen uit de herkomstregio's. Het stroomlijnen van procedures voor humanitaire visa en gezinshereniging garandeert dan weer dat mensen op de vlucht zonder onnodige bureaucratische obstakels toegang kunnen krijgen tot een nieuw land.

Verder kan het stimuleren van arbeids- of studievisa ervoor zorgen dat meer mensen legaal kunnen migreren. Een opener arbeidsmigratiebeleid kan voordelen bieden voor alle betrokken partijen: de migranten zelf, de Belgische economie, en de landen van herkomst. Daarnaast kan een grotere focus op studiemigratie indirect de arbeidsmarkt in de regio's van herkomst ondersteunen.

Ten slotte bieden alternatieve migratieroutes een pragmatische oplossing voor mensen die gedwongen worden hun land te verlaten maar niet in aanmerking komen voor internationale bescherming. Hiermee voorkomen we dat zij verstrikt raken in onnodige asielprocedures en zorgen we voor de ontwikkeling van een georganiseerd migratiebeleid met helder gedefinieerde migratieroutes.

AANBEVELINGEN

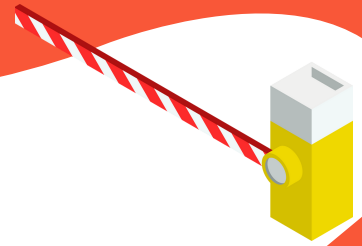
Een realistisch en eerlijk engagement dat zowel rekening houdt met de internationale noodzaak voor hervestiging als met het bruto nationaal product (BNP) en de bevolkingsomvang van een EU-lidstaat. Als geheel neemt de EU 20% van de hervestigingsbehoeften op zich.² Voor België zou dit betekenen dat jaarlijks 4.500 personen worden hervestigd.

Een arbeidsmigratiebeleid dat knelpuntberoepen openstelt voor niet-EU-burgers, en dat actief wordt gepromoot bij Belgische bedrijven en bekend wordt gemaakt in landen buiten Europa. Op deze manier bouwen we bruggen naar nieuwe partnerlanden.

Uitbuiting van arbeidsmigranten wordt bestreden door werkgevers concrete eisen op te leggen met betrekking tot huisvesting en verloning.

4. BESCHERMING AAN EUROPESE BUITENGRENZEN

Het brugmodel pleit niet voor volledig open grenzen. Het wijst erop dat grenzen geen ondoordringbare muren moeten zijn die mensen verhinderen bescherming te zoeken of hen onnodig in gevaar brengen. Momenteel proberen landen aan de grens mensen op de vlucht tegen te houden door middel van strenge grensbewaking en illegale, gewelddadige pushbacks. Dit leidt tot mensenwaardige situaties en chaos aan de buitengrenzen van de Europese Unie.

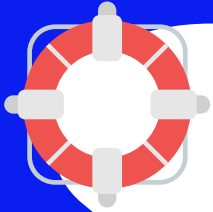
Daarnaast leiden verschillen in beschermingsprocedures binnen Europa ertoe dat mensen steeds verder doorreizen naar andere EU-lidstaten.

AANBEVELINGEN

Een eengemaakte Europese registratieprocedure aan de buitengrenzen, waarbij onmiddellijk een toewijzing aan een specifieke lidstaat plaatsvindt.

De oprichting van een krachtige en onafhankelijke instelling die toezicht houdt op het respecteren van de mensenrechten aan de buitengrenzen en ingrijpt in geval van schendingen.

5. REDDINGSOPERATIES OP DE MIDDELLANDSE ZEE

Het gebrek aan veilige migratieroutes dwingt mensen tot gevaarlijke reizen op zee, met duizenden verdrinkingsdoden in de Middellandse Zee als gevolg. Het redden van levens moet altijd voorop staan; het negeren van deze tragedie is onaanvaardbaar. Reddingsmissies zijn van cruciaal belang voor het bieden van humanitaire hulp aan mensen in nood. Daarnaast is er geen bewijs dat reddingsacties leiden tot meer asielaanvragen. Sterker nog, studies tonen aan dat het aantal asielaanvragen niet toeneemt door reddingsoperaties.³ Het verminderen van reddingsmissies zal migratie niet stoppen, maar alleen het menselijk leed verergeren.

AANBEVELINGEN

De verplichtingen die het internationaal zeerecht aan staten oplegt met betrekking tot Search-and-Rescue operaties worden opgenomen in een doorlopende reddingsoperatie onder EU-toezicht, waarbij lidstaten en gespecialiseerde ngo's deelnemen.

Migranten die worden gered worden volgens een algemene verdeelsleutel overgebracht naar andere lidstaten, zodat de verantwoordelijkheid niet enkel ligt bij de landen aan de Middellandse Zee.

6. EVENWICHTIGE VERDELING BINNEN EUROPA

■ **“Het delen van verantwoordelijkheid is de hoeksteen van een sterke samenleving.”**

De Dublin-III Verordening, die bepaalt dat het eerste EU-land van aankomst verantwoordelijk is voor de afhandeling van asielaanvragen, zorgt nu voor oneerlijke situaties. Vluchtelingen komen vaak terecht in landen waarmee ze geen enkele band hebben, terwijl landen aan de EU-buitengrenzen - in theorie - de meeste aanvragen moeten behandelen. Om dit probleem op te lossen, stellen we voor om het 'eerste land van binnenkomst'-principe te vervangen door een verdelingssysteem gebaseerd op objectieve criteria. Dit zou in België kunnen leiden tot 20% minder asielaanvragen, omdat de verantwoordelijkheden eerlijker verdeeld worden over alle EU-landen.⁴

Voor het behoud van de Europese Unie als een ruimte van vrij verkeer, is harmonisatie van de beschermingsstandaarden onontbeerlijk. Omdat het een uitdaging vormt om de implementatie en harmonisatie van deze standaarden af te dwingen, suggereren we een stapsgewijze aanpak naar een uniforme asiel- en beroepsprocedure. Deze zou verder moeten gaan dan de huidige, niet-bindende richtlijnen van het Europees Ondersteuningsbureau voor Asielzaken (EOA).

AANBEVELINGEN

Bij aankomst aan een buitengrens krijgt iemand die om bescherming vraagt automatisch het statuut van 'EU-asielzoeker', waardoor de procedurele garanties van het Gemeenschappelijk Europees asielsysteem onverkort van toepassing zijn, ongeacht de verantwoordelijke lidstaat. Dit zal de motivatie van mensen verminderen om door te reizen van de ene naar de andere lidstaat.

Een verdeelsleutel op basis van objectieve criteria, zoals bevolkingsaantal en bruto nationaal product, wordt vastgesteld, mogelijk aangepast voor de ongelijke verdeling van asielaanvragen tussen lidstaten. De toewijzing aan een lidstaat gebeurt op basis van individuele profielen, taalvaardigheid, familiebanden en andere relevante factoren, inclusief kwetsbaarheid, met overweging van de voorkeur van de vluchteling.

Geleidelijke harmonisatie van de beschermingsstandaarden met als doel een nieuwe eengemaakte asiel- en/of beroepsprocedure te ontwikkelen.

7. EENGEMAAKT EUROPEES BESCHERMINGSSTATUUT

Mobiliteit is niet alleen een kwestie van fysieke verplaatsing, maar ook van sociale rechtvaardigheid en gelijkheid van kansen.

International Organization for Migration (IOM)

Momenteel mogen mensen die in een Europees land internationale bescherming krijgen, pas na vijf jaar en onder strikte voorwaarden naar een ander EU-land verhuizen. Dit systeem draagt bij aan de terughoudendheid van sommige lidstaten, vooral die met minder economische kansen voor nieuwkomers, om asielzoekers op te vangen. Hierdoor zien we mensen met internationale bescherming, maar zonder perspectief, verder trekken naar andere lidstaten, zoals België, waar zij vervolgens opnieuw een verzoek om internationale bescherming indienen.

Een voorgestelde oplossing is het toekennen van het recht aan personen met een beschermingsstatus om in een andere lidstaat te werken dan waar ze oorspronkelijk erkend zijn. Dit zou niet alleen de mobiliteit binnen de EU vergemakkelijken, maar ook mensen de kans geven te verhuizen naar landen waar een tekort aan arbeidskrachten heerst. Belangrijk is dat de inspanningen van het land dat investeerde in de procedure, opvang en integratie van de beschermde persoon, gecompenseerd worden. Dit kan door een deel van de belastingen of sociale bijdragen van de eerste werkjaren in het nieuwe land, terug te laten vloeien naar het land van oorspronkelijke erkenning. Zo wordt er een stimulans gecreëerd voor landen om te investeren in de opleiding en training van mensen met een beschermingsstatus.

AANBEVELINGEN

Een eengemaakt en uitgebreider EU-beschermingsstatuut, waardoor de statushouder onmiddellijk toegang heeft tot dezelfde vrijheid van verkeer waar EU-burgers van genieten. Dit betekent dat iemand met een beschermingsstatuut zich mag vestigen in een andere EU-lidstaat, zolang die kan bewijzen over voldoende bestaansmiddelen te beschikken.

Een fiscale compensatieregeling voor het land waar de statushouder de procedure doorliep, dat investeringen in training en tewerkstellingskansen stimuleert.

8. DUURZAME TERUGKEER EN TRANSPARANTE AKKOORDEN

Transparante en eerlijke terugnameovereenkomsten zijn essentieel voor het opbouwen van vertrouwen tussen landen en het waarborgen van de rechten van migranten. *European Union Agency for Fundamental Rights (FRA)*

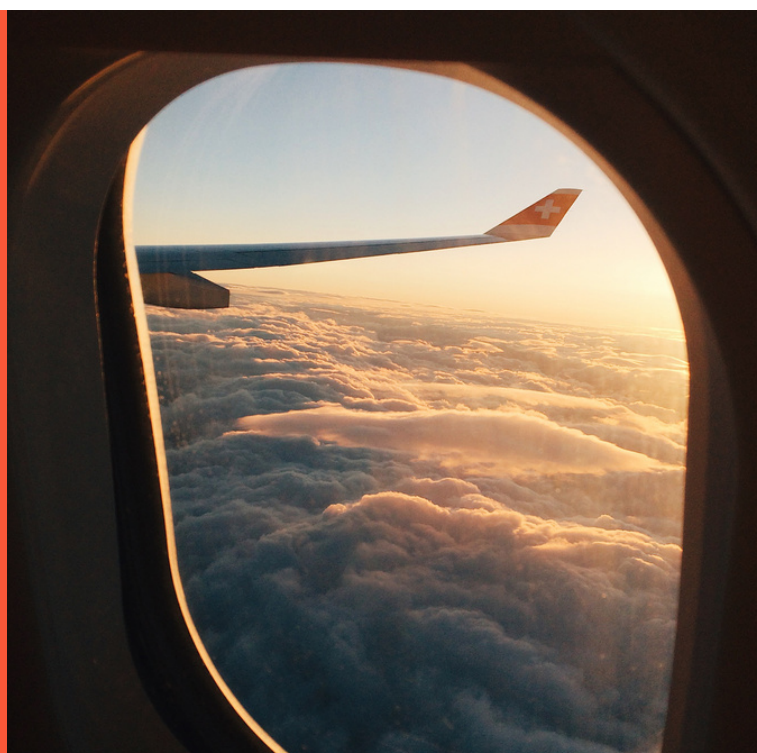
Terugkeermogelijkheden met het oog op een duurzaam toekomstperspectief zijn nodig voor een vooruitstrevend asielbeleid. Een beleid dat een groter aantal legale migratieroutes faciliteert, stimuleert een dynamiek van heen-en-weer migratie. Dit maakt gesprekken over terugkeer niet alleen realistischer, maar ook beter uitvoerbaar. Het is belangrijk te benadrukken dat vrijwillige terugkeer de voorkeur geniet boven gedwongen terugkeer, die slechts als laatste redmiddel moet worden beschouwd, na een grondige evaluatie van alle beschikbare alternatieven.

Daarnaast is het van cruciaal belang dat terugnameovereenkomsten gekenmerkt worden door transparantie en onderworpen zijn aan parlementair toezicht. Deze overeenkomsten mogen geen sancties bevatten tegen partnerlanden en dienen te steunen op een evenwichtig partnerschap dat de belangen van alle betrokken partijen in acht neemt. Een dergelijk evenwicht bevordert doorgaans een sterkere loyaliteit en naleving van de afspraken door beide partijen.

Als erkenning voor verbeterde samenwerking op het gebied van terugkeer, kunnen versoepelingen in de visumvereisten worden overwogen, evenals initiatieven die zich richten op het aanpakken van de oorzaken van gedwongen migratie. Dit brengt ons terug naar de kern van dit beleidsmodel, waar samenwerking en wederzijds voordeel de leidende principes zijn.

AANBEVELINGEN

Terugnameakkoorden dienen transparant te zijn en onderworpen kunnen worden aan parlementaire controle. Dergelijke akkoorden moeten geen sancties opleggen aan de partnerlanden, maar moeten gebaseerd zijn op een evenwichtig partnerschap met wederzijdse voordelen die de belangen van alle betrokken partners respecteren.

Een evenwichtig akkoord wordt over het algemeen beter nageleefd door beide partijen. In ruil voor verbeterde samenwerking op het gebied van terugkeer, kan ingezet worden op voordelen zoals makkelijker visums krijgen of initiatieven ter bestrijding van de grondoorzaken van migratie.

VOLLEDIG RAPPORT 'BESCHERMING VOOR BESCHERMING' VAN DE
MIGRATION LAW RESEARCH GROUP VAN DE UNIVERSITEIT GENT IS
TE RAADPLEGEN OP WWW.VLUCHTELINGENWERK.BE/EUROPEES-MODEL

OVERIGE BRONNEN

1. Almasri, S., 'Why is Syria a War but Not Afghanistan? Nationality-based Aid and Protection in Turkey's Syria Refugee Response', *Refugee Survey Quarterly*, 42(1), 2023, 29-54.
2. Meer info over de berekening van de Belgische Fair Share voor hervestiging: [11paper-Hervestiging-0721-LR.pdf](http://paper-Hervestiging-0721-LR.pdf) (vluchtelingenwerk.be).
3. Cusumano, E., M. Villa, 'Sea Rescue NGOs: a Pull Factor of Irregular Migration?', policy brief, Migration Policy Centre (MPC), 2019, <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/65024> en Rodríguez Sánchez, A., J. Wucherpfennig, R. Rischke, e.a., 'Search-and-rescue in the Central Mediterranean Route does not induce migration: Predictive modeling to answer causal queries in migration research', *Scientific Reports* 13, 2023, 11014.
4. Volgens berekeningen van Vluchtelingenwerk Vlaanderen was dit in 2021 bijvoorbeeld neergekomen op 20.828 aanvragen ten opzichte van 24.970 reële asielaanvragen, een daling van 20%.

“

Soms is de
moed om een
brug te slaan
alles wat we
nodig hebben
om voorbij de
obstakels in
ons leven te
komen.

